

DECEMBER 1930

Erich Maria Remarque over zichzelf

Elkeen die Erich Maria Remarque nader kent, glimlacht, als men zijn voornemen te kennen geeft met den schrijver van « Im Westen nichts Neues » een onderhoud te willen hebben juist nu, vlak voor het verschijnen van zijn nieuwe boek. « U zult geen geluk hebben », zegt iedereen. « Remarque is een van de meest gesloten menschen, die er op dit ondermaansche rondloopen. Hij heeft een onverwinnelijken angst voor al wat met pers en openbaarheid in verband staat. »

Maar een redacteur van « De Haagsche Post » is er in geslaagd met Remarque te spreken over het nieuwe boek, dat van Amerika uit over de wereld wordt verspreid.

REMARQUE JOURNALIST

Remarque woont in een nieuwe wijk van Wilmersdorf, in een van die gelijkvormige gebouwen met woningen van 3 of 4 kamers, waarin jonge advocaten, artsen, kooplieden en journalisten na lang wachten en zoeken bij een woningbureau een onderdak hebben gevonden. Toen Remarque hier introk, was hij nog een van de ontelbare redacteurs van een groot Berlijnsche dagbladonderneming. Is de tegenwoordige Remarque een ander mensch geworden? Neen, deze Remarque, die op een goeden dag als een beroemd man ontwaakte, verschilt niet veel van den jongen journalist, die blij was toen hij zijn naargeestige gemeubelde kamer voor een eigen « home » kon verwisselen. Het geweldige succes van zijn eerste boek betekent voor hem niet veel meer dan een uiterlijke gebeurtenis, hoogstens de basis van zijn vrijheid en onafhankelijkheid. Maar anders? Een schouderophalen...: « Anderen hebben even goede en betere oorlogsboeken geschreven », begint hij met zijn ernstige, ontroerde stem. « Dat mijn boek zulk een grooten indruk heeft gemaakt, komt volgens mij doordat het onder den psychischen druk, die op ons hedendaagsche geslacht rust, is ontstaan. De menschen van tegenwoordig zijn lichtzinniger, oppervlakkiger dan die van eenigen tijd geleden, zegt men. Ik geloof het niet. Ik meen, dat ik absoluut een mensch van mijn tijd ben, maar ik neem de wereld en het leven ernstig op; mijn boeken zijn in deze zware, ernstige stemming geschreven, ook mijn nieuwe boek, dat eigenlijk een voortzetting is van « Im Westen nichts Neues » en den overgang vormt naar ons tegenwoordige geslacht. »

NOG GEEN MILLIOEN VERDIEND AAN ZIJN EERSTE BOEK

« De oorlog had mij uit het spoor geworpen », vervolgt Remarque, « het leven daar heeft zwaar op mij gedrukt. Mijn moeder heb ik tijdens den oorlog verloren, evenals mijn broers; ik had geen tehuis meer. Eerst was ik onderwijzer in een dorpje op de heide, dat geheel in de rozen verscholen lag. Totdat ik op een goeden dag de eenzaamheid niet langer kon verdragen. Ik dwaalde overal rond, probeerde het nu eens met dit beroep, dan met dat. Ik was eenige maanden boekhouder, ik heb in een autofabriek gewerkt, en ben zelfs hardrijder geweest. Vervolgens heb ik in een zigeunerwagen met een troep tooneelspelers het land doorgetrokken; ik wilde namelijk acteur worden. Toen het nog slechter met mij ging, heb ik op straat in kleeren gehandeld. Wat een leven was dat in die slechte jaren van inflatie, waarin men achter zijn kostje aanliep en toch nog vaak genoeg honger had! Het laatst was ik journalist; materieel ging het mij beter, maar ook toen waren het nog geen gelukkige jaren. Steeds drukte de zorg om het baantje. Telkens de angst om met den eersten van de volgende maand ontslagen te worden. Ik had geen vertrouwen in mijzelf, ik geloofde niet, dat ik in het leven ooit iets zou bereiken. Ook nu nog, na het succes van mijn eerste boek, betekent het leven voor mij een zware en ernstige taak. Overigens heeft men de materiele resultaten van mijn « Im Westen » grenzeloos overschat. Er wordt beweerd, dat ik verscheidene millioenen zou hebben verdiend. In vertrouwen gezegd, het is nog geen millioen. »

2 uur heb gewacht voor ik begon te schrijven. Ontspanning, liefhebberijen? Ik heb mijn honden, mijn aquarium. En verder is er maar één ding voor mij: in mijn auto rijden. Dikwijls raas ik weken achter elkaar met mijn wagen door het land. Ja, het is waar, ik rook ontzettend veel terwijl ik werk. Vaak wel twintig sigaren op één dag. Nog een geluk dat ik geen sigarettenrooker ben; dan zouden het er 2 à 300 worden! Overigens, in Berlijn leef ik ook zeer teruggetrokken. Mijn vrienderen trachten dikwijls mij naar feestjes te slepen. Maar ik kan het niet over mij verkrijgen onder de menschen te gaan; het is onverdraaglijk als beroemd man aangehaapt te worden. Al wat mij van mijn werk afleidt, houd ik ver van mij. Daarom vermijd ik ook, voor zoover het maar eenigszins mogelijk is, het contact met de openbaarheid. Het is voor mij stellig nog te vroeg tegenover groote problemen een standpunt in te nemen. Mijn boeken bestrijken immers slechts een beperkt gebied. Ik heb ook nog den tijd, ik begin immers pas te leven, met mijn 32 jaar. »

* * *

« Ik weet zelf niet of ik werkelijk wel voor auteur geboren ben, of ik verder moet gaan met schrijven... Maar later zal ik misschien wel eens een boek schrijven over dingen die mij sterk belang inboezemen, wellicht een werk over biologie. Maar voor mij is het gewichtiger na te denken, aan mijzelf te werken, en tot klaarheid te komen over de wereld en de menschheid. Dat is meer waard dan schrijversroem. Deze dingen zijn voor mij het voorname. Hieraan verder te werken lijkt mij plicht tegenover mijzelf. »

Ende

HET NIEUWE BOEK

« Aan mijn nieuwe boek heb ik een heel jaar gewerkt ». — « Hier in Berlijn? » — « Neen, in Berlijn kan ik nergens rust vinden. Ik heb het nu eens hier, dan weer daar geprobeerd. Het beste ging het nog in een klein plaatsje aan de Duitsch-Nederlandsche grens, waarvan ik den naam liever niet noem. Daar heb ik maandenlang in twee zeer eenvoudige kamers gehuisd, waarvoor ik nog geen 40 Mark huur per maand hoefde te betalen. Niets leidde mij af, er was geen canapé, geen divan die tot rusten noodigde. Daar kon ik werken. » — « U reist veel, mijnheer Remarque. Altijd onder uw eigen naam? » — « Als het eenigszins mogelijk is incognito. Het is verschrikkelijk, zooals de menschen jacht maken op handteekeningen. In Zwitserland heb ik het eens meegemaakt, dat de kellners met heele pakken boeken op mij af kwamen, waarin ik een opdracht moest schrijven. Alleen aan grensstations komt mijn naam mij te pas; ik word als autorijder aan de grenzen werkelijk buitengewoon voorkomend behandeld. Maar dat is ook bijna het enige genoegen dat ik van mijn roem beleef. Anders, ach ja, na het verschijnen van « Im Westen » ben ik met brieven overstromd. Heele kisten vol staan er in mijn huis en in den kelder. Het was te veel gevergd die alle te lezen, laat staan te beantwoorden. Doch vele van deze brieven, waaruit gelijkgezinde gevoelens spraken, hebben mij diep getroffen. »

HOE REMARQUE WERKT

« Mijn manier van werken? Ik schrijf niet gemakkelijk, doch met groote inspanning. Het zwaarste maar ook het gewichtigste is het wachten, het volhouden. Het is wel eens gebeurd, dat ik van 's morgens 9 tot 's nachts